

Sešpadsmitā Starptautiskā Lingvistikas Olimpiāde

Prāga (Čehija), 2018. g. 26.–30. jūlijā

Individuālo sacensību uzdevumi

Risinājuma pieraksta noteikumi

Nepārrakstiet uzdevumus! Katra uzdevuma risinājumu pierakstiet uz atsveišķas(-ām) lapas(-ām)! Uz katras lapas norādiet attiecīgā uzdevuma numuru, Jūsu vietas numuru un Jūsu uzvārdu! Pretējā gadījumā nav garantijas, ka Jūsu darbs netiks pazaudēts.

Jūsu atbildēm jābūt labi argumentētām. Pat pilnīgi pareizas atbildes var tikt novērtētas zemu, ja tās ir dotas bez jebkāda pamatojuma.

1 uzdevums (20 punkti). Doti vārdi kriķu valodā, kā arī to latviskie tulkojumi. Rakstzīme [ʔ] apzīmē uzsvāru:

[cokó]	<i>māja</i>	[imahicíta]	<i>pieskatīt</i>
[cá:lo]	<i>forele</i>	[inkosapítá]	<i>lūgt</i>
[sókca]	<i>maiss</i>	[tapassó:la]	<i>māņzirneklis</i>
[wa:kocí]	<i>teļš</i>	[akkopánka]	<i>spēlēšana</i>
[pocóswa]	<i>cirvis</i>	[cokpilá:pilá]	<i>vakarlēpis</i>
[famí:ca]	<i>melone</i>	[tokna:photí]	<i>maks</i>
[yanása]	<i>bizons</i>	[co:kakiʔitá]	<i>mācīšanās</i>
[iyanawá]	<i>viņa(s) vaigs</i>	[ʔafotaháya]	<i>ķirbis</i>
[hî:spákwa]	<i>ceļotājstrazds</i>	[itiwanayipíta]	<i>sasiet vienam otru</i>
[aklowahí:]	<i>dubļi</i>	[ipahankatíta]	<i>skaitīt mūs</i>
		[pokkoʔakkoakkopankacóko]	<i>basketbola zāle</i>

Atzīmējiet uzsvāru:

[ifa]	<i>suns</i>	[ifoci]	<i>kucēns</i>
[nâ:naki]	<i>lietas</i>	[sâ:sakwa]	<i>zoss</i>
[aktopa]	<i>tilts</i>	[hoktaki]	<i>sievietes</i>
[wanayita]	<i>siet</i>	[awanayita]	<i>piesiet</i>
[isiskitoci]	<i>glāzīte</i>	[a:tamihoma]	<i>pārsegs</i>
[honanta:ki]	<i>vīrieši</i>	[ilitohtaʔita]	<i>krustot kājas</i>

⚠ Kriķu (maskogu) valoda pieder muskogu valodu saimei. Tajā runā ap 4500 cilvēku Oklahomas štatā, ASV.

[ʔ] ir līdzskanis. Rakstzīme [ʔ] apzīmē krītošo toni. Rakstzīme [:] apzīmē pirms tā esošā patskaņa garumu.

—Aleksejs Peguševs

2 uzdevums (20 punkti). Doti teikumi hakhunu valodā, kā arī to latviskie tulkojumi:

1. **ŋa ka kɣ ne** — *Es esju?*
2. **nɣ ʒip tu? ne** — *Tu gulēji?*
3. **ŋabə ati lapk^{hi} tɣ? ne** — *Es redzēju viņu?*
4. **nirum kəmə nu?rum c^ham ki ne** — *Mēs pazīstam jūs?*
5. **nɣbə ŋa lapk^{hi} rɣ ne** — *Tu redzi mani?*
6. **tarum kəmə nɣ lan t^hu ne** — *Viņi kāva tevi?*
7. **nu?rum kəmə ati lapk^{hi} kan ne** — *Jūs redzat viņu?*
8. **nɣbə ati c^ham tu? ne** — *Tu pazini viņu?*
9. **tarum kəmə nirum lapk^{hi} ri ne** — *Viņi redz mūs?*
10. **ati kəmə ŋa lapk^{hi} t^hɣ ne** — *Viņš redzēja mani?*

(a) Pārtulkojiet uz latviešu valodu:

1. **nɣ ʒip ku ne**
2. **ati kəmə nirum lapk^{hi} t^{hi} ne**
3. **tarum kəmə nu?rum c^ham ran ne**
4. **nirum kəmə tarum lan ki ne**
5. **nirum kəmə nɣ c^ham ti? ne**
6. **nirum ka ti? ne**

(b) Pārtulkojiet uz hakhunu valodu:

7. *Es kāvu tevi?*
8. *Viņi redzēja mani?*
9. *Viņš pazīst tevi?*
10. *Jūs guļat?*

⚠ Hakhunu valoda pieder sinotibietiešu valodu saimes salas atzaram. Tajā runā ap 10 000 cilvēku pie Indijas austrumu robežas un blakusesošajos Mjanmas apgabalos.

ə un ɣ ir patskaņi. c^h, k^h, ŋ, t^h, ʒ un ? ir līdzskaņi.

—Pjotrs Arkadjevs

3 uzdevums (20 punkti). Doti vārdi terena valodā divās gramatiskās formās (1. pers. viensk., *mans ... vai es ...*; 2. pers. viensk., *tavs ... vai tu ...*) kā arī to latviskie tulkojumi. Dažas formas ir izlaistas.

1. pers. viensk.	2. pers. viensk.		1. pers. viensk.	2. pers. viensk.	
îmam	îme	<i>vîrs</i>	enjóvi	yexóvi	<i>vecākais</i>
mbîho	..... ¹	<i>aiziet</i>	noínjoa	..... ⁸	<i>ieraudzīt to</i>
yónom	yéno	<i>staiġāt</i>	vanénjo	..... ⁹	<i>nopirkt</i>
mbôro	peôro	<i>bikses</i>	mbepékena	pipíkina	<i>bungas</i>
ndûti	tiûti	<i>galva</i>	ongóvo	yokóvo	<i>kuņģis, dvēsele</i>
âyom	yâyo	<i>sievietes brālis</i>	rembéno	ripíno	<i>kreklis</i>
..... ²	pîyo	<i>dzīvnieks</i>	nje'éxa	xi'íxa	<i>dēls/meita</i>
yênom	..... ³	<i>sieva</i>	ivándako	ivétako	<i>apsēsties</i>
mbûyu	piûyu	<i>celis</i>	mbirítauna	piríteuna	<i>nazis</i>
njûpa	xiûpa	<i>manioka</i>	mómindi	..... ¹⁰	<i>būt nogurušam</i>
..... ⁴	yêno	<i>māte</i>	njovó'i	xevó'i	<i>cepure</i>
nênem	nîni	<i>mēle</i>	ngónokoa	kénokoa	<i>prasīt to</i>
mbâho	peâho	<i>mute</i>	ínzikaxovoku	..... ¹¹	<i>skola</i>
ndâki	teâki	<i>roka (delms)</i>	..... ¹²	yôxu	<i>vectēvs</i>
vô'um	veô'u	<i>roka</i>	íningone	ínikene	<i>draugs</i>
ngásaxo	..... ⁵	<i>just aukstumu</i>	vandékena	vetékena	<i>kanoe</i>
njérere	..... ⁶	<i>sāns</i>	óvongu	yóvoku	<i>māja</i>
mônzi	meôhi	<i>rotallieta</i>	..... ¹³	nîwo	<i>brājadēls/māsasdēls</i>
ndôko	..... ⁷	<i>pakausis</i>	ánzarana	..... ¹⁴	<i>kaplis</i>
ímbovo	ípevo	<i>drēbes</i>	nzapátuna	hepátuna	<i>zābaks</i>

(a) Aizpildiet tukšās vietas!

(b) Daži terena valodas vārdi ir aizgūti no portugāļu jeb Brazīlijas oficiālās valodas. Viens šādu aizguvumu piemērs ir vārds 'zābaks' (← port. *sapato*). Dažreiz portugāļu aizguvumi terena valodā uzvedas neparasti.

1. pers. viensk.	2. pers. viensk.	
lámбина	leápina	<i>zīmulis</i> (← port. <i>lápiz</i>)
	leátana	<i>burka</i> (← port. <i>lata</i>)
	keápana	<i>apmetnis</i> (← port. <i>capa</i>)

1. Ar ko šie vārdi atšķiras no pārējiem terena valodas vārdiem?

2. Pārtulkojiet uz terena valodu: *mana burka, mans apmetnis!*

⚠ Terena valoda pieder aravaku valodu saimes Bolīvijas-Paranas atzaram. Tajā runā ap 15 000 cilvēku Brazīlijā.

' ir līdzskanis (t. sauc. glotālais slēdzenis). **x** = š. **y** = j. **nj** = nž. Burts **m** vārda beigās norāda, ka visu vārdu izrunā nazāli. Rakstzīme **^** norāda, ka patskani izrunā gari un ar krītošu intonāciju. Rakstzīme **'** norāda, ka nākamo līdzskani izrunā gari. —Andrejs Nīkuļins

4 uzdevums (20 punkti). Doti vārdu savienojumi kalnu arapešu valodā, kā arī to latviskie tulkojumi:

1. biaruh atuh araruh	3 cukurniedres
2. nybat biabys juhurubys	6 olas
3. anowip biabys bøbys	8 beteļa rieksti
4. biogu nybat atuh araruh	9 cukurniedres
5. anowip biagas atugas atug baigas	10 sago mizas loksnes
6. biogu atut atub juhurubys	13 olas
7. wiwis atug baigas	13 sago mizas loksnes
8. wiwis biabys bøbys	14 beteļa rieksti
9. biogu atugu biogu biaruh atuh araruh	23 cukurniedres
10. araman biabys bøbys	26 beteļa rieksti
11. anowip biabys juhurubys	26 olas

(a) Viens lingvists, kurš pētīja šos datus, vispirms nodomāja, ka trijos no augstāk atrodāmajiem piemēriem trūkst vārda *X*. Tomēr, turpinot pētīt valodu, lingvists saprata, ka trūkstošu vārdu nav, jo vārdu *X* parasti neizmanto, bet tas ir saprotams no konteksta. Nosauciet vārdu *X*! Kuros trīs piemēros lingvistam šķita, ka tā trūkst? Kā tas ir saprotams no konteksta?

(b) Pārtulkojiet uz latviešu valodu:

12. **biabys atub bøbys**
13. **atub juhurub**
14. **nybat atuh araruh**
15. **biagas atugas biagas baigas**
16. **wiwis baigas**

(c) Pārtulkojiet uz kalnu arapešu valodu:

17. 4 beteļa rieksti
18. 11 olas
19. 20 olas
20. 25 sago mizas loksnes

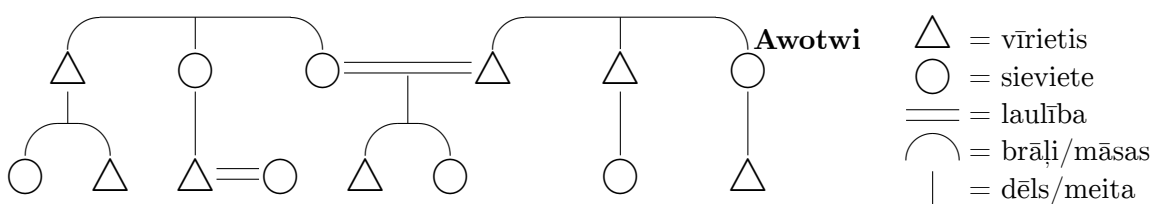
▲ Kalnu arapešu (bukijipu) valoda pieder toričelli valodu saimei. Tajā runā ap 15 000 cilvēku Papua-Jaungvinejā.

Beteļa rieksti patiesībā ir noteiktas palmu sugas sēklas.

—*Aleksejs Peguševs*

5 uzdevums (20 punkti). Šādi trīs akanu cilts vīrieši no vienas ģimenes stāda priekšā sevi un savus tuviniekus (sk. ciltskoku):

1. **Yefre me Enu. Yefre me banom Thema ne Yaw ne Ama. Yefre me yere Kunto. Yefre me nuanom Awotwi ne Nsia. Yefre me wofaase Berko.**
2. **Yefre me Kofi. Yefre me nua Esi. Yefre me agya Ofori. Yefre me sewaanom Dubaku ne Kunto. Yefre me sewaabanom Yaw ne Ama ne Kobina.**
3. **Yefre me Kobina. Yefre me enanom Dubaku ne Kunto. Yefre me nuanom Yaw ne Ama. Yefre me wofa Ofori. Yefre me yere Efua.**

(a) Ierakstiet pareizos vārdus ciltskokā!

(b) Doti vēl divu šīs ģimenes vīriešu apgalvojumi:

1. **Yefre me Yaw. Yefre me enanom _____.** Yefre me _____ Nsia ne _____. Yefre me nuanom Thema ne _____. Yefre me _____ Awotwi. Yefre me _____ Ofori. Yefre me _____ Esi ne _____. Yefre me _____ Berko.
2. **Yefre me _____.** Yefre me banom Kofi ne _____. Yefre me _____ Yaw ne _____. Yefre me _____ Kunto ne _____.

Aizpildiet tukšās vietas! (Dažas no tukšajām vietām var saturēt vairāk par vienu vārdu.)

⚠ Akanu valoda pieder Atlantijas-Kongo valodu saimes kva grupai. Tajā runā ap 8 000 000 cilvēku Ganā. —Ksenija Giļarova

---

Redaktori: Semjuels Āmeds, Božidars Božanovs, Cao Cjituns, Ivans Deržanskis (tehn. red.), Hjū Dobss, Dmitrijs Gerasimovs, Ksenija Giļarova, Staņislavs Gurevičs, Gabrijela Hladnika, Boriss Iomdins, Cujoši Kobajaši, Bruno L’Astorina, Tēhuns Lī, Mīna Norvika, Andrejs Ņikuļins, Aleksejs Peguševs, Aleksandrs Piperskis, Marija Rubinšteina (galv. red.), Daniels Ruckis, Artūrs Semenūks, Pāvels Sofronijevs, Milēna Veneva.

Latviešu teksts: Aleksejs Peguševs.

Lai veicas!